

Влада Оињеновић

W

ПРЕМ

АУТОПОЕТИЧКИ ПОЧЕТАК ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

Иако знамо да метафора, та књижевна творевина којој је заумност природно исходиште, тај »највећи дар језика« како каже Хана Арент, изазива многе тумаче који на многе начине одгонстају путеве до њених тајни, не напушта нас помисао о извесној узалудности писања о поезији. Чини нам се да ти текстови, у ствари, насилно преводe песму на непеснички језик и да износе скривене тајне на ону »светлост јавности«, која старински (хајдегеровски) речено, »све затамњује«. Мало је текстова о поезији који су кадри да достигну хармонијску финоћу и да проникну у вишезначну свемоћ стиха, па је стога донекле свако писање о поезији помало и насиље, чак и онда, или тада највише, кад напис преузима на себе природу песничког говора. У таквим случајевима обично имамо два напоредна текста, од којих је једно поезија, а друго парапоезија.

Данас је, међутим, сваки отпор таквом писању узалудан. Томови су већ написани и та се библиотека стално увећава. Истичемо ипак своје уверење да такви написи имају највише смисла кад изражавају дивљење пред поезијом и одушевљење њоме, или кад истражују песника аутопоетичка начела, чије познавање може да помогне у одгонетању, јер знамо да свака песма јесте скривено значењско језгро, пажљиво, одабраном формом, заштићено од сваке профаности.

Није мали број зналаца и теоретичара који тврде и доказују да се темељни поетски принципи једног песника налазе, безмало искључиво, у његовим зрелим, промишљеним, добро версификованим песмама, чије метафоре имају препознатљив набој, а њихов је пут до читалаца утабан. Песник је тада ослобођен оне ране стрепње, сигуран, проверио

је руку и усталио рукопис. Тада кад је песник успоставио основне принципе његова рукописа, или у изузетним случајевима песничке школе.

Ствар по мом мишљењу стоји управо обрнуто. У стиховима зрелог песника запажамо знаке усавршавања кроз искуство, промене, одступања, варијанте и верзије ранијих тема и оног полазишта од којих је некада кренуо. Свака песма заправо почива на оним аутентичним почетним изазовима којима песник није могао да се одупре, који су на извештан начин изабрали њега, а он им је доделио »милост уобличења«, јер није могао другачије да их савлада. Аутопоетичке дилеме и расправу о њима треба тражити у песниковом раном рукопису, јер је тај дискурс на почетку неизбежан код сваког правог песника, а сама запитаност над начином изражавања сведочи о озбиљности дара.

Љубомир Симовић расправља о свом песничком бићу већ у својим првим песмама.

У његовој збирци *Весели Грбови*, другој по реду у целокупном песничком делу, оној која је, може се рећи, пресудно издвојила његову поетску варијанту међу тадашњим песничким нараштајем, налазимо песму *Сейшембар*, коју можемо посматрати као образац аутопоетичког испитивања. Млади песник се у тих шест строфа у форми дистиха храбро суочава са разлозима због којих је његова одлука да буде то и ништа друго неминовна с једне стране, а са друге разматра неке знаковите спознаје до којих је дошао на самом почетку, као и недоумице, горка сазнања и страх пред безданом вишезначности који вреба из сваког спрега речи. Писац Симовић упушта се у расправу са собом као песником, озбиљно замишљен над замкама природе песништва.

Писац најпре указује песнику на саму, донекле и застрашујућу појаву песничког нагона, пред којим нема узмака. Упозорава га на порекло и оштрицу изазова. Говори му отворено о беспомоћној изложености разним олујинама на отвореној »мапи« осећајности и осетљивости, о варљивој заводљивости имагинације, која зачас склизне у лепу, али празну слику. Наводи га да размишља о подручју мотива, која јесте бескрајно поље, али то у исто време значи да се састоји и од делова који могу бити сасвим неплодни и суви.

Чињеница да је писац изабрао да се у ту расправу упусти у песничком облику, говори о томе да је пресудна одлука да се изражава поезијом већ донесена. Остаје само да се испита шта га све на том путу чека.

Најпре моћ и немоћ исказаног. Одмах учоава чињеницу да је песма, у ствари, вечити сукоб између реченог и прећутаног, у њој се без престанка међусобно надиграва: »Оно што смо рекли / Оно што смо прећутали«, како песник вели. То да ли је довољно рекао, или сувише прећутао, то је за песника поприште многих сумњи, подозрења, неверица, бекства од поезије и покајничког враћања у њено окриље. Оно што исказујемо песмом опстаје на самој оштрици сечива, на малом простору између једва видљивог двојства реченог и прећутаног. Тако је и у Симовићевом зрелом рукопису.

Писац затим упозорава песника да је стих сам по себи пресудан исказ. Њиме се личност песника излаже на постоље мучилишта, јер о

њему надаље сведочи оно што је исказао, а не оно што је мислио. Песник мора већ код првог стиха да буде свестан те своје покорности, да добро зна да његов стих јесу: »Речи које не могу / И да имам и да их кажем«. Да би га ослободио од страха пред речима, писац подсећа песника на моћ преображавања стихом. Ништа није онако како изгледа, то најбоље зна песма, јер она једина може да разоткрије прави садржај природе, њену срж, и да осујети све њене привиде, јер песму не занима пука слика предмета, већ његово биће у свим својим појавама. На примеру слике сунчевог залазак писац објашњава песнику разлику између слике и њеног говора: »Али сунчев залазак / Претворен у дрвеће«. Песма је, дакле, у стању да сунчев залазак претвори у дрвеће, и тај чин је ње вредан. Дакле, песничка реч не сме бити самозадовољно забављена осликавањем природе, већ мора да се бави њеним преуређењем. Што се том речју дотакне и обележи, постаје јединствено. То песничко начело следио је песник Симовић и у својим зрелим песмама.

У погледу избора тема, писац песника подржава у уверењу да је подела на мале и велике теме бесмислена и лажна, а у многим случајевима и погубна. Песник јесте мерило важности теме. Од његовог израза зависи да ли ће једна тема бити велика, јер било шта, свашта и ништа, све то може да буде песма. Све може да покрене на песму како каже Симовић: »И зрело лишће које кисне / У малој киши водоскока«.

Песнику није дато да зна шта може да претходи доброј песми да би се за њен долазак могао припремити. Не може да претпостави шта може да је изазове, не зна који су услови за њу потребни, зато у сваком тренутку мора бити спреман да је дочека. Подједнако мора да реагује на: »Војске чији се спискови / Преписују на крстаче«, као што га на песму нука: »И пуна кише мрачна ноћ / Забачена у времену«.

Млади Симовић, дакле, у својој песми *Сейшембар* зрело формулише своја поетичка становишта, од којих ни до данас у свом проседеу није одступио.

Иако свестан свих замки и опасности које га вребају из исказаног, прави песник је онај који не познаје дилему: ћутати, или говорити. Он мора да говори. Често, или најчешће оно о чему други ћуте. Не занима га приказ стварности, већ оно што се данас назива »равноправна другост«, преобликовање познатог, сумња у видљиво, срж промене. Свој песнички приступ не потчињава ничем изван поезије, а за њу верује да је моћна толико да у сваком тренутку може довести у сумњу све око себе.

Песник Љубомир Симовић је већ на самом почетку спознао свој поетички концепт. Његова »мапа поезије«, уцртана већ у другој збирци, постала је у међувремену империјална. Многим начелима из ране песме *Сейшембар* остао је веран на читавом свом песничком путу.

Р. С. Загонетка: Ко је то? Ни шибана ни славом, ничим му нису избрисали осмех? Који песник нема тај дивни осмех Љубомира Симовића питам се каква му је и поезија...